

Veel boeren benutten kennis uit onderzoek

onderzoek

Is te achterhalen hoeveel onderzoekskennis boeren daadwerkelijk benutten? Ja, laat recent onderzoek zien. Er is zelfs uit op te maken hoe onderzoekers boeren kunnen stimuleren om hun kennis te combineren met eigen ideeën, zodat ze nieuwe toepassingen vinden voor hun eigen bedrijf.

Onderzoekers dromen er misschien wel eens van dat al hun onderzoek benut wordt. Ook beleidsmakers die het onderzoek financieren willen niets liever. Want wat heb je eraan kennis te ontwikkelen over een nieuwe, duurzamere vorm van landbouw als boeren er vervolgens niks mee doen? De kunst is dus om als onderzoeker ervoor te zorgen dat boeren de nieuwe kennis gaan gebruiken. Het is prettig om dan ook te weten hoeveel kennis ze benutten. PJ Beers, Hendrik Kupper en Marjan Wink van Wageningen UR hebben hiervoor een methode ontwikkeld. Ze pasten dit toe op onderzoek naar onkruidbeheersing in de biologische landbouw.

>> Kennisbenutting meten

Simpelweg een boer “overhoren” over wat hij weet uit onderzoeksrapporten, werkt natuurlijk niet. Bovendien is dan nog niet helder of de boer de kennis ook echt toepast. Daarom kijken de onderzoekers naar de manier waarop de boer die kennis gebruikt. Ze onderscheiden daarbij drie verschillende vormen van benutting (zie kader). Beers en zijn collega’s startten als eerste testobject met het onderzoek over onkruidbestrijding. Eerst gingen ze na welke vragen in het onkruidonderzoek aan de orde komen en hoe die vragen zijn beantwoord. Zo achterhaalden ze de kennisopbrengst van het onderzoek. Vervolgens bezochten ze enkele zogenoemde heavy

Een kleine groep boeren combineert onderzoekskennis met eigen methoden en inzichten om zo tot een nieuwe methode te komen zoals hier een methode om zaaizaad af te dekken met compost in plaats van grond. Omdat in compost geen onkruidzaden zitten, krijgen de gewassen een goede start. Samen met Wageningen UR verfijnde akkerbouwer Anton van Vilsteren de methode en ontwikkelde hij een machine die zaait en gelijk daarna compost aanbrengt.

users van de kennis; boeren die veel gebruik maken van de uitkomsten van het onkruidonderzoek en er dus veel mee doen. Door bij hen rond te kijken en de onkruidbestrijding te bespreken, zagen de onderzoekers hoe de kennis uit het onderzoek er in de praktijk uitziet, zonder dat ze er expliciet naar vroegen. Met de informatie over de benutting van de kennis in de praktijk, stelden de onderzoekers een webenquête op voor een bredere groep boeren. Hierin stonden vragen over wat de boeren deden met het onderzochte onderwerp, waarom ze dat zo deden, met wie ze hierover communiceerden en welke informatiebronnen hierbij belangrijk waren. Uit de antwoorden was te achterhalen of en op wat voor manier boeren de kennis uit het onkruidonderzoek toepassen.

>> Veel overname van kennis

Het onderzoek naar de benutting van kennis uit het onkruidonderzoek laat zien dat het grootste deel van de biologische akkerbouwers voor de bestrijding van onkruid gebruik maakt van recente onderzoekskennis: 85 procent van de boeren past wel iets van deze kennis direct toe op zijn bedrijf. Tegelijkertijd zijn er maar weinig boeren die alle nieuwe kennis toepassen.

Minder hoog scoort de conceptuele benutting (zie kader): er is maar een kleine groep die de onderzoekskennis combineert met eigen methoden en inzichten om zo tot een nieuwe methode te komen. Er zijn wel veel akkerbouwers die de verworven inzichten gebruiken om aan anderen te vertellen hoe goed het is om het onkruid op een biologische manier te beheersen.

>> Een goede benutting

Beers concludeert dat de kennis uit onderzoek naar methoden om onkruid mechanisch te beheersen goed is opgepikt. Het is logisch dat niet alle boeren de kennis direct toepassen. De resultaten uit het onkruidonderzoek zijn namelijk niet voor iedereen geschikt. Zo is het uitgevoerd op kleigrond, waar boeren op zandgrond niet zo veel aan hebben. Ook zijn er boeren die het niet erg vinden dat er wat onkruid op hun land staat, waardoor ze ook geen behoefte hebben aan de nieuwste machines en methoden om het onkruid te verwijderen. En dat de conceptuele benutting (zie kader) laag is, vindt Beers niet erg. 'Het is juist heel bijzonder dat er boeren zijn die de kennis combineren met eigen kennis en zo tot nieuwe kennis komen.' Dat er wel veel boeren zijn die de onkruidkennis gebruiken om hun eigen visie op onkruidbestrijding uit te dragen (legitimerende benutting) is niet verwonderlijk. Onkruidbestrijding is een uitdaging in de biologische landbouw; het is niet makkelijk. Over een goede aanpak vertellen boeren graag.

>> Leren door samenwerken

Met hun aanpak laten Kupper, Beers en Wink zien dat het mogelijk is om te achterhalen hoe boeren de onderzoekskennis benutten. Maar ze doen meer dan dat. Hun methode geeft ook aanwijzingen voor de manier waarop onderzoekers hun kennis het beste kunnen uitdragen. In de webenquête stelden ze vragen over welke informatiebronnen de akkerbouwers belangrijk vinden. Een deel van de akkerbouwers konden ze scharen onder de noemer "lezers". Gevraagd naar waar zij hun kennis vandaan halen, noemen ze vooral internet, nieuwsbrieven en tijdschriften. Een andere groep zijn de "participanten". Zij zeggen hun kennis te halen van studiedagen, demonstraties, bedrijfsbezoeken en samenwerking met collega's. De participatieve boeren die hun kennis halen uit bijeenkomsten, scoren hoog op conceptuele kennisbenutting. Zij zijn dus in staat het geleerde te combineren met eigen kennis en ervaringen, wat kan leiden tot innovaties. 'Wil je de conceptuele benutting stimuleren, dan moet je dus als onderzoeker boeren de kans geven met elkaar en met onderzoekers in interactie te gaan', concludeert Beers.

Inmiddels is de methode ook uitgetest door een commercieel bureau. Dat bleek goed te werken, ook bij andere onderwerpen. De methode gaf hen de handvatten om te achterhalen hoeveel onderzoekskennis wordt benut. (LN)

Drie vormen van kennisbenutting

Een boer kan kennis op verschillende manieren gebruiken.

1. Instrumentele benutting. Een boer neemt de kennis één op één over en gebruikt die direct in zijn eigen bedrijfs-situatie. Bijvoorbeeld: uit onderzoek komt dat gps een goed hulpmiddel is bij de bestrijding van onkruid. De boer aarzelt niet en plaatst gps op zijn trekker. Deze vorm van kennistoepassing verspreidt zich gemakkelijk over een grote groep.
2. Conceptuele benutting. De boer combineert zijn eigen ervaringen en ideeën met de kennis uit onderzoek. Dit leidt vaak tot nieuwe kennis of een nieuwe toepassing voor zijn eigen bedrijf. En dat kan weer leiden tot nieuwe vragen voor het onderzoek. Deze vorm van kennisbenutting is essentieel voor innovatie.
3. Legitimerende benutting. De boer draagt de nieuwe verworven kennis uit naar collega's en naar de maatschappij.